

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з організації науково-
дослідницької роботи

у Галицькому коледжі
імені В'ячеслава Чорновола

Методичні рекомендації з організації науково-дослідницької роботи у Галицькому коледжі імені В'ячеслава Чорновола. Тернопіль, 2019. 27 с.

У виданні містяться методичні матеріали для студентів Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола щодо організації процесу дослідження та оформлення науково-дослідницьких робіт. Розкриваються основні етапи наукової діяльності, наводяться рекомендації щодо написання та захисту науково-дослідницьких робіт. Методичні рекомендації розраховані на студентів, які працюють над дослідницькою роботою та їхніх керівників, а також для кожного, хто хоче підвищити культуру своєї наукової праці.

Укладач: Гелецька І.О., заступник директора з наукової та навчально-виробничої роботи, к.ю.н.

Розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної ради Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола
(протокол № 2 від 16 жовтня 2019р.)

ПЕРЕДМОВА

Зміст вищої освіти, як зазначено в Законі України «Про вищу освіту», обумовлений цілями та потребами суспільства, системою знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що мають бути сформовані в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва. Такий підхід до змісту вищої освіти пояснюється передусім тим, що у XXI ст. людство переходить від індустріальних до науково-інформаційних технологій. Цей перехід має базуватися на інтелектуальному потенціалі як окремої людини, так і всього суспільства. Людина стає центром усіх сфер життєдіяльності суспільства.

Наукова діяльність є однією з найважливіших сфер людської діяльності. Саме розвиток наукових знань є необхідною умовою конкурентоздатності держави. Забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності, створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів – сьогодні основні завдання вищої школи.

Науково-дослідна робота студентів є ефективним методом підготовки якісно нових фахівців. Вона розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідницькі навички студентів, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, розвиває наукову інтуїцію, глибину мислення, творчий підхід до сприйняття знань і практичне застосування їх для вирішення завдань і наукових проблем, а також виховує у студентів уміння працювати в колективі.

Зростаючі вимоги науки, техніки, виробництва, інтереси соціального й культурного прогресу зумовили перетворення науково-дослідної роботи студентів в об'єктивну необхідність і закономірну особливість вдосконалення вищої школи сьогодні.

Науково-дослідна робота студентів – складова професійної підготовки, що передбачає навчання студентів методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння технологіями і

вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем.

Науково-дослідна робота полягає в пошуковій діяльності, що виражається насамперед у самостійному творчому дослідженні. Така діяльність спрямована на пояснення явищ і процесів, встановлення їх зв'язків і відношень, теоретичне й експериментальне обґрунтування фактів, виявлення закономірностей за допомогою наукових методів пізнання. Внаслідок пошукової діяльності суб'єктивний характер «відкриттів» студентів може набувати певної об'єктивної значущості та новизни.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКУ РОБОТУ

Студентська (учнівська) наукова робота – це перша спроба самостійного наукового аналізу явищ та процесів за допомогою наукового пізнання. Наукова робота повинна мати дослідницький, а не реферативний характер та спрямована на розв’язання творчих завдань, виконання яких можливе на основі самостійного спостереження, співставлення, критичного аналізу явищ та містити власні висновки. В студентському (учнівському) дослідженні хоча б щось повинно бути новим, висновки і узагальнення мають бути зроблені на основі власноруч одержаних результатів.

У своїй науковій роботі студент (учень) повинен продемонструвати ґрунтовні знання з обраної теми, достатній термінологічний апарат, початкове оволодіння методикою аналізу та опису подій і явищ, уміння самостійно робити теоретичні узагальнення та висновки. Саме тому визначено такі критерії оцінки роботи: актуальність і новизна обраної теми; науковість, самостійність дослідження; аргументоване доведення висунутих положень, якість матеріалу для дослідження; логічність, послідовність викладу думок; довершеність та умотивованість структури роботи; самостійність висновків; стилістична вправність, грамотність і якість оформлення.

Тематика науково-дослідницьких робіт має відповідати напрямам за якими працюють циклові комісії коледжу. Кожна робота повинна ґрунтуватись на певній науковій та експериментальній базі, містити результати пошукової роботи; обробку, аналіз та узагальнення дослідницького матеріалу; посилання на відповідні наукові джерела та відображати власну позицію студента (учня).

У роботі мають бути такі елементи: мета, завдання, об’єкт та предмет дослідження, методи дослідження, аналіз, опис запропонованих підходів та результатів. Зміст і результати дослідження викладаються стисло, логічно, грамотно та аргументовано, без загальних слів, міркувань, бездоказових тверджень, тавтології.

Назва роботи має бути стислою і відповідати суті наукової проблеми (завдання), що вирішується.

Не приймаються дослідження, що були представлені в попередні роки і не

містять суттєвого доопрацювання; праці, які є плагіатом; компілятивні роботи без самостійного дослідження, опрацювання джерел та власних висновків з обраної проблеми.

Також до розгляду не приймаються роботи без відредагованих та оформлених відповідно до зазначених вимог тез.

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ

Підготовка до виконання роботи

Для успішного виконання науково-дослідницької роботи необхідно скласти план наукового дослідження, основними етапами якого є:

Перший етап – підготовка до виконання науково-дослідницької роботи:

- вибір напрямів науково-дослідницької роботи;
- формулювання теми роботи;
- обґрунтування актуальності;
- осмислення проблеми дослідження;
- визначення мети і завдань роботи;
- визначення методів наукового дослідження;
- складання плану роботи.

Другий етап – виконання науково-дослідницької роботи:

а) теоретична частина:

- добір фактичного матеріалу за темою дослідження;
- складання бібліографії;
- аналіз зібраного наукового матеріалу;

б) практична частина:

- проведення дослідів, експерименту (хімія, біологія), розроблення конструкцій (науково-технічні дисципліни);
- обробка й оцінка результатів дослідження;
- прийняття рішень та рекомендацій щодо одержаних результатів;
- написання та оформлення рукопису роботи, чистового тексту, тез і доповіді;

- оформлення наочного матеріалу;
- підготовка та налагодження макетів, моделей, приладів тощо до демонстрації.

Третій етап – захист науково-дослідницької роботи:

- захист науково-дослідницької роботи.

У науково-дослідницькій роботі мають бути визначені такі складові:

- *тема дослідження*, що відображає основний зміст наукової роботи і визначає її кінцевий результат;
- *актуальність теми* обґрунтовується шляхом аналізу та порівняння з набутими знаннями з вказаної проблеми, розкривається суть проблем отриманих для відповідної галузі науки;
- *мета*, спрямована на досягнення кінцевого результату роботи;
- *завдання дослідження* випливають із мети роботи та визначаються з урахування ступеня вивчення об'єкта, розробки наукової проблеми;
- *наукова новизна* роботи має бути пов'язана з її евристичністю, тобто можливістю отримання на її основі нових результатів і наукових даних;
- *методи дослідження* вказують, як потрібно вирішувати поставлені завдання за кожним пунктом його плану;
- *суть дослідження* – встановлення загальних та індивідуальних характеристик об'єкта;
- *результати дослідження* – узагальнення одержаних результатів дослідження й встановлення основних закономірних явищ, що вивчаються, в тому числі нових;
- *висновки і рекомендації* – висновки включають основні результати проведеного дослідження, а рекомендації демонструють шляхи, методи і форми практичного їх використання.

Наукові дослідження проводяться під керівництвом викладачів коледжу. Наукову роботу доцільно виконувати в такій послідовності: вибір теми, визначення мети і завдань дослідження, розробка робочої гіпотези та з'ясування об'єкта і предмета дослідження, виявлення і відбір літератури з теми, її вивчення, складання плану дослідження, встановлення аналізу матеріалу, виконання експериментальної частини

роботи, характеристика результатів дослідження, обґрунтування та формулювання висновків і рекомендацій, оформлення результатів дослідження для захисту. Потім здійснюються літературне й технічне оформлення роботи, підготовка до захисту і захист наукової роботи.

Написання теоретичної частини наукової роботи

Одним із найбільш відповідальних етапів написання науково-дослідницької роботи є вибір теми, її формулювання. Вибір теми дослідження зазвичай зумовлюється особистими уподобаннями та інтересами юного науковця. Остаточне визначення та оформлення теми узгоджується з керівником роботи.

Важливо, щоб студент (учень) розумів, що формулювання обраної теми не є остаточним. У ході написання науково-дослідницької роботи вона може коректуватися.

Значну увагу варто приділити формулюванню назви наукової роботи. Назва повинна бути чіткою, відповідати обраному напрямку дослідження, вказувати на його мету і завершеність.

Наступним кроком є опрацювання наукових джерел за темою дослідження, яке передбачає ознайомлення з науковою літературою та іншими джерелами для одержання уявлень про стан вивчення проблеми. Використання різних джерел посилює достовірність одержаних результатів. Для всіх досліджень важливо, щоб джерело точно відповідало поставленим завданням і співвідносилось з темою наукової роботи.

Під час формулювання актуальності та новизни наукової роботи слід зважати на стан дослідження конкретних реалій відповідно до останніх наукових публікацій вчених академічних установ і провідних вищих навчальних закладів України.

У ході ознайомлення з науковими джерелами необхідно з'ясувати стан вивчення проблеми, щоб не повторювати в роботі загальновідомих істин, конкретніше і точніше розкрити власні наукові зацікавлення. Студент (учень) повинен уважно опрацювати літературу з теми дослідження, самостійно і творчо її проаналізувати, зробити відповідні записи.

Опублікованих відомостей, як правило, буває достатньо для окреслення проблеми, визначення невирішених питань, але мало для їх розв'язання. Необхідні нові знання, факти, для пошуку яких потрібно визначити ключові орієнтири. Одним із таких орієнтирів у наукових дослідженнях виступає робоча гіпотеза, сформульована за результатами первинного аналізу опрацьованої літератури.

Робоча гіпотеза – це обґрунтоване припущення, що пояснює виявлені на попередньому етапі аналізу інформації невирішені чи дискусійні питання. Важливою вимогою до гіпотези є принципова можливість її перевірки.

Після формулювання теми, розробки робочої гіпотези виникає потреба вибору чітко окресленого об'єкта дослідження, на який будуть спрямовані пізнавальні дії. Під *предметом* дослідження розуміють конкретну характеристику об'єкта, явища процесу, які необхідно дослідити. Вибір предмета дослідження повинен бути обґрунтованим. Правильність його вибору визначатиме значимість і масштабність висновків.

Мета формулюється після визначення об'єкта і предмета дослідження.

Мета наукової роботи – це запланований результат, який має бути відображений у її висновках. Мета пов'язана з темою і гіпотезою. Мета роботи розкривається в завданнях.

Завдання – це кроки, здійснення яких передбачає одержання кінцевих результатів, утілення яких зумовлює зміст наукової роботи. Завдання поділяються на теоретичні та практичні (прикладні). Теоретичні – визначення теоретичних основ дослідження. Практичні – завдання пов'язанні безпосередньо з аналізом, описом досліджуваного матеріалу. В ідеалі – завдання відповідають тим розділам, які є в роботі. Кількість завдань приблизно збігається з кількістю розділів, однак це не обов'язково. Типова помилка – завдання є, а його рішення у роботі немає; чи навпаки.

Отже, мету дослідження можна тлумачити як стратегію всієї наукової роботи, а завдання – як тактику для її досягнення.

Науково-дослідницька робота потребує оволодіння студентом (учнем) методикою дослідження – використанням методів, прийомів та способів аналізу матеріалу. Спеціальні методи репрезентують сукупність логічних дій дослідника, стандартизованих прийомів збирання, обробки й узагальнення наукових фактів.

У роботі юний дослідник може використовувати також загальнонаукові методи дослідження – емпіричні (експеримент, спостереження, опис) та теоретичні (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція, пояснення, систематизація, класифікація та ін.). Студент (учень) повинен знати методи та розрізняти їх.

Виконання практичної частини роботи

Друга частина наукової роботи – це прикладна частина, що відображає практичне вирішення досліджуваної проблеми.

Перед написанням практичної частини необхідно насамперед оволодіти науковою інформацією, яка буде покладена в основу наукової роботи. Для дослідження можна скористатися всіма можливими методами: аналізу і синтезу, експерименту, опитування, спостереження. Унаслідок цього сформулюється гіпотеза, яку потрібно довести або спростувати. Наступним етапом є перевірка новизни інформації, її достовірності та об'єктивності.

Основне завдання полягає у аналізі досліджуваного об'єкта та предмета, на основі чого визначаються шляхи по вдосконаленню та подальшому розвитку наукової інформації, щодо досліджуваної теми.

На завершальному етапі наукової роботи необхідно зробити загальні висновки і перевірити, чи відповідають вони первісній гіпотезі, а також висвітлюють новизну дослідження, містять отримані практичні результати.

Під час написання роботи формується список використаних джерел, що охоплює всю джерелознавчу базу дослідження. Список наукової літератури включає опрацьовану літературу, що стосується безпосередньо теми, і наукові

джерела загальнотеоретичного плану, які визначають методологію науково-дослідницької роботи. Укладання списку літератури здійснюється за вимогами Держстандарту.

Додатки подаються після списку використаних джерел і до загального обсягу роботи не входять. Зазвичай вони мають не меншу наукову цінність, ніж сам зміст дослідницької роботи, бо часто представлені словниками, таблицями, діаграмами або текстами усних записів тощо. Вони відображають фактичний матеріал і висновки, а

тому є переконливим свідченням самостійності дослідження.

Завершальним етапом при написанні наукової роботи є структуризація та групування всіх розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Подані рекомендації є загальними для наукових робіт з усіх дисциплін. Звичайно, роботи з певної галузі знань мають свою специфіку, яка виявляється і в самому процесі дослідження, і в змісті роботи та особливостях її оформлення.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ

Структура роботи

Наукова робота повинна обов'язково містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину (поділену на розділи, підрозділи, пункти тощо);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Вимоги до змісту наукової роботи

(Додаток А)

Титульний аркуш

Це обов'язковий елемент наукової роботи, який містить таку інформацію:

- назву Міністерства;
- найменування навчального закладу, де виконана робота;
- назву циклової комісії (кафедри);
- назву роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- прізвище, ініціали, науковий ступінь та вчене звання наукового керівника (за

наявності);

- місто і рік написання роботи.

Пишуться повні назви установ, у назві роботи не повинно бути жодних скорочень. Не прийнято на титульній сторінці розривати слова переносом.

Зміст

Зміст подають на початку роботи. Розміщується після титульного аркуша, починається з нової сторінки. Він містить перелік найменувань (заголовків) усіх наступних структурних частин роботи (у т.ч. розділів, підрозділів, пунктів із заголовками) та номери початкових сторінок їх розміщення. Написання заголовків тут повинне повністю відповідати їх написанню в тексті. Підпорядкованість рубрик у тексті роботи може відображатися у «Змісті» збільшенням абзацного відступу кожного нижчого ступеня рубрик порівняно з попереднім (Додаток Б).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень термінів (за необхідності)

У тексті роботи для зручності викладу матеріалу можуть бути прийняті деякі малопоширені умовні позначення, символи, скорочення тощо. За першої появи таких елементів у тексті обов'язково мусить бути наведене їх розшифрування. Держстандарт встановлює обов'язковість укладання в роботі переліку таких елементів з їх поясненням ще й окремою структурною частиною, що починається з нової сторінки і розміщується після «Змісту». Перелік не потрібно складати при повторенні вказаних елементів у роботі менше ніж тричі.

У наукових роботах також може виникнути потреба виділення подібного переліку. Його рекомендують друкувати у дві колонки: зліва – прийняті скорочення, символи, терміни тощо (за абеткою), а справа – їхнє детальне розшифрування.

Вступ

У вступі потрібно коротко висвітлити сучасний стан наукової проблеми, в межах якої проводилося дослідження. Вказати підстави для розробки теми, обґрунтувати необхідність проведення дослідження. Далі подають загальну

характеристику наукової роботи в рекомендованій нижче послідовності: актуальність теми, мета і завдання дослідження, його новизна, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, використання загальнонаукових методів дослідження та роз'яснення отриманих результатів, обсяг і структура роботи.

Основна частина

Основна частина роботи відображає процес дослідження та його результати. Вона виявляє здатність студента (учня) на основі теоретичних знань із відповідних галузей добирати фактичний матеріал, самостійно аналізувати й описувати його.

В основній частині роботи науково грамотно поєднано три складники: теоретичний аналіз матеріалу з посиланнями на наукові джерела, достовірний фактичний матеріал і висновки, що випливають із цього аналізу.

В окремому розділі роботи необхідно чітко описати об'єкт дослідження, обґрунтувати вибір методів аналізу, приладів, обладнання. Якщо ці відомості широковідомі, традиційно використовуються і детально описані в науковій літературі, то можна в тексті не подавати їхнього детального опису, а, посилаючись на відповідні джерела, вказувати лише найважливіші деталі (параметри, речовини, умови). Оригінальні ж або маловідомі методи потрібно викласти в деталях (винести у додаток роботи). Методики статистичної обробки даних, проведеної на основі посібників, можна не супроводжувати громіздкими математичними формулами, проте необхідно навести повні назви використаних математичних показників та літературне джерело, за формулами з якого проведені обчислення. Якщо статистичну обробку проведено на комп'ютері за тиражованими програмами, то необхідно вказати назву та версію програми і назву фірми розробника (напр.: Microsoft® Excel 2000; StatSoft® Statistica 6.0).

В основній частині роботи викладаються результати власних експериментів автора, аналізуються і узагальнюються отримані результати, формулюються висновки за кожним завданням дослідження. Залежно від кількості матеріалів, спектру охоплених питань та глибини опрацювання останніх, основна частина наукової роботи оформлена одним чи кількома окремими розділами.

Важливо якнайповніше викласти всі факти, результати спостережень і обліків, ідеї та гіпотези через призму використаних методик, висвітлити і підкреслити нове, оригінальне, що встановлене автором.

Текстовий виклад матеріалу супроводжується наведенням більших чи менших масивів даних, систематизованих за певним принципом у таблицях, ілюстраціях. Таблиця дозволяє більш наглядно показати багаточисельні результати дослідів, обліків, порівняльні показники, отримані в ході аналітичної обробки первинних даних. Потрібно формувати компактні таблиці, бо чи не найважливіше їхнє призначення – сприяти концентрованому представленню відомостей, замінювати собою об'ємний словесний виклад. Текст не повинен дублювати даних, представлених у таблицях, а лише аналізувати чи узагальнювати їх. Не доцільно подавати в таблицях такі цифрові матеріали, які коротко і ясно можна викласти в тексті. Не завжди варто наводити в основній частині неопрацьований первинний цифровий матеріал; якщо потреба наведення такого в роботі є обґрунтованою, то краще винести відповідну таблицю в додатки.

Ілюстрації до наукових робіт бувають досить різними: карти, схеми, зарисовки, фотознімки, графіки, діаграми та ін. Не прийнято дублювати матеріал таблиць ілюстраціями чи навпаки. Ілюстрація призначена замінювати собою широкий словесний виклад. Не потрібно, наприклад, без вагомих підстав наводити фото (хоч і авторські) чи рисунки звичних об'єктів та таких, які мають дуже далеке відношення до предмета досліджень. Кількість ілюстрацій у роботі визначається її змістом.

Висновки

У цій частині роботи стисло викладають найважливіші результати досліджень за кожним з опрацьованих напрямків. За умови ґрунтовного опрацювання наукових відомостей можна із самого початку подати авторську оцінку стану проблеми та обраної теми. Далі наводять якісні та кількісні показники отриманих результатів, порівнюють їх з уже відомими раніше фактами. Текст висновків найчастіше складається з нумерованих пунктів.

Кінцеві висновки до роботи повинні базуватися на висновках, сформульованих у

розділах її основної частини. Не можна, щоб висновки містили положення, які не випливають із проведеного дослідження.

Список використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел.

Список використаних джерел слід розміщувати в один, із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний у користуванні та рекомендований під час написання роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Зразки опису списку використаних джерел подано у додатку В.

Наприклад:

Книга трьох авторів оформляється так: Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации. Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. 265 с.

Матеріали конференцій, з'їздів: Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.- практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.

Словники: Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред. : Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

Електронні ресурси: Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: <ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539> (дата звернення: 14.02. 2020).

Web-сторінка Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні?

Екологія життя : веб-сайт. URL: <http://www.eco-live.com.ua> (дата звернення: 15.11.2019).

Додатки

У наукових роботах додатки розміщують після списку використаних джерел, починаючи кожен з нової сторінки в порядку появи посилань на них у тексті (посилання робляться на літеру, якою позначений відповідний додаток). Додатки можуть бути зібрані й у вигляді окремої книги, передусім за великої їх кількості. Додатки слід позначати великими літерами української абетки, за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, Додаток А.

У додатках містяться допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих результатів: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо. У додатки виносять матеріал додаткового характеру, необхідний для розуміння роботи фахівцями, але з великим обсягом, наприклад: проміжні математичні доведення, формули розрахунків, таблиці допоміжних цифрових даних, ілюстрації допоміжного характеру, протоколи обстежень, випробувань тощо.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Загальні вимоги

Науково-дослідницька робота друкується шрифтом Times New Roman текстового редактору Word (або Open Office) розміру 14 на одному боці аркуша білого паперу формату А4 з інтервалом 1,5 (до 30 рядків на сторінці).

Поля: ліве, верхнє і нижнє — не менше 20 мм, праве — не менше 10 мм.

Обсяг науково-дослідницької роботи складає 20-25 (для гуманітарних напрямів 25-30) друкованих сторінок. До загального обсягу науково-дослідницької роботи не входять: тези, додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Текст роботи має бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок.

Науково-дослідницькі роботи виконуються державною мовою (у секціях російської мови та російської літератури дозволяється оформлення російською мовою); до роботи з іноземної мови додається анотація іноземною мовою.

Кожна структурна частина науково-дослідницької роботи починається з нової сторінки. Заголовки структурних частин друкуються великими літерами симетрично до набору: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Заголовки пунктів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в підбір до тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 3-4 інтервалам.

Правила нумерації в роботі

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подається арабськими цифрами без знака №.

Всі сторінки роботи, враховуючи титульну сторінку, тези і додатки, підлягають суцільній нумерації, номер на титульній сторінці не ставиться, а на наступних

сторінках проставляється у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Нумеруються тільки розділи основної частини. Зміст, вступ, висновки не нумеруються.

Номер розділу в тексті ставиться після слова РОЗДІЛ, після номера крапка не ставиться. Заголовок розділу друкується з нового рядка.

Підрозділи нумеруються в межах кожного розділу за правилом: (номер розділу).(номер підрозділу). В кінці номера підрозділу крапка не ставиться, наприклад: «2.4». Заголовок підрозділу наводиться у тому ж рядку.

Пункти нумеруються у межах кожного підрозділу таким чином: (номер розділу).(номер підрозділу).(номер пункту), наприклад: «2.3.4». Заголовок пункту наводиться в тому ж рядку, але пункт може й не мати заголовка.

У кінці назв розділів, підрозділів, пунктів крапка не ставиться.

Формули нумеруються в межах розділу. Наприклад, «формула (2.3)» означає «формула 3 розділу 2» (наявність підрозділів на нумерацію не впливає). Формули, на які немає посилань, можна не нумерувати. Номер необхідно брати в круглі дужки і розміщувати на правому полі сторінки на рівні нижнього рядка формули, якої він стосується.

Рисунки нумеруються в межах розділу арабськими цифрами (аналогічно до формул та підрозділів) і позначаються словом «Рис.», наприклад: «Рис. 1.2».

Таблиці нумеруються послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над заголовком таблиці розміщується напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 2.3».

Додатки оформлюються як безпосереднє продовження роботи на наступних сторінках. Вони розміщуються в порядку посилань у тексті роботи. Кожен із додатків повинен розміщуватися на окремій сторінці. Додаток має заголовок, який друкується угорі симетрично відносно тексту. Додатки нумеруються великими українськими літерами і позначаються словом «Додаток», наприклад: «Додаток Б».

Правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання науково-дослідницької роботи студент (учень) має посылатися на наукові джерела, матеріали, ідеї, висновки, результати, які використовуються в роботі. Це дає змогу перевірити наведені відомості. Посилатися слід на останні видання публікацій.

Якщо в роботі використовуються відомості із матеріалів з великою кількістю сторінок, тоді слід точно вказувати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела.

Посилання в тексті роботи на джерела зазначається порядковим номером у переліку посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті науково-дослідницької роботи необхідно зробити посилання на конкретні відомості, цитата наводиться в лапках, а посилання беруться у квадратні дужки із зазначенням порядкового номера джерела в списку використаних джерел та відповідної сторінки. Наприклад: «... набуття наукового знання передбачає оперування фактами, які характеризують певне явище, розробку наукової гіпотези (теорії), яка пояснює те чи інше явище і постановку експерименту для доведення висунутої теорії [8, с. 37]».

Згідно з науковим етикетом текст цитати необхідно точно відтворювати і наводити повністю, щоб не спотворити думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. У тексті роботи може бути непряме цитування автора (переказ, виклад думок автора своїми словами), при цьому слід точно, викладати думки автора і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання на ілюстрації в тексті роботи вказуються порядковим номером ілюстрації, наприклад: «рис. 1.2».

Посилання на формули вказуються порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». На всі таблиці роботи мають бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Правила оформлення формул

Формули в тексті роботи слід розташовувати відразу після посилання на них. Вони відокремлюються від тексту інтервалами в один рядок зверху і знизу та розміщуються посередині сторінки. Формули, якщо вони громіздкі й складні, розташовуються на окремих рядках, це стосується і нумерованих формул. Декілька однотипних невеликих формул подаються в одному рядку через кому, а іноді невеликі нескладні формули розташовуються безпосередньо в тексті.

Переноси у формулі допускаються лише на знаках рівності, плюс, мінус, множення і ділення з повторенням знака в наступному рядку.

Символи і коефіцієнти, що наводяться у формулі, описуються безпосередньо під нею в тій послідовності, в якій згадуються у формулі.

Значення кожного символу або числового коефіцієнта подається з нового рядка. Перший рядок починається словом «де» без двокрапки.

Номер формули розміщується на правому боці сторінки на рівні нижнього рядка.

Правила оформлення ілюстрацій і таблиць

Ілюстративний матеріал у роботі вживається з метою виразнішого представлення результатів дослідження та їх обґрунтування. Найчастіше в науково-дослідницьких роботах використовуються такі види ілюстративних матеріалів: креслення, рисунки, таблиці, діаграми, графіки, схеми, фотографії.

Усі ілюстрації зазначаються в тексті роботи.

Назва ілюстрації розміщується відразу після її номера, внизу.

Цифровий матеріал роботи оформлюється у вигляді таблиць. Слово «Таблиця» починається з великої літери і розміщується у верхньому правому куті сторінки, а її назва – посередині, симетрично до тексту і наводиться жирним шрифтом.

Заголовки граф мають починатися з великих літер, підзаголовки — з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків має бути не менше 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблиця розміщується (після першого згадування про неї) в тексті так, щоб її можна було читати без обертання переплетеного рукопису або з обертанням за стрілкою годинника.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. У разі перенесення таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», її номер і назва не повторюються, далі над іншими частинами праворуч пишуться слова

«Продовж, табл.» і вказується тільки номер таблиці, наприклад: «Продовж, табл. 1.2».

ЗАХИСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

Публічний захист є завершальним етапом виконання науково-дослідницької роботи. Він складається із: виступу автора з доповіддю, його відповідей на запитання викладачів та слухачів, ведення автором дискусії за темою. Для доповіді кожному учасникові захисту науково-дослідницьких робіт надається до 10 хвилин. За цей час необхідно викласти зміст доповіді, продемонструвати наявність наочних матеріалів, засвідчити використання мультимедійних технологій.

Виступи учасників за результатами науково-дослідницької роботи проходять у вигляді її захисту окремо в кожній секції. Усі члени секції присутні на захисті та можуть брати участь в обговоренні.

Визначення переможців конкурсу

Конкурс має характер особистої першості. Переможці визначаються в кожній секції за сумою балів, отриманих учасниками в усіх розділах програми конкурсу.

Кращі роботи учасників конкурсу можуть бути відзначені спеціальними дипломами, відзнаками та призами.

Захист науково-дослідницької роботи оцінюється за такими критеріями:

- аргументованість вибору теми і методів дослідження;
- ступінь самостійності і особистий внесок автора в роботу;
- чіткість та логічність, послідовність і грамотність викладу матеріалу;
- кваліфіковане ведення дискусії (вичерпність відповідей і змістовність заданих

запитань);

- культура мовлення, вільне володіння матеріалом;
- наявність і доцільність використання додаткового матеріалу, що унаочнює основні результати дослідження (мультимедійна презентація, схеми, таблиці, малюнки, роздатковий матеріал тощо).

Доповідь

Матеріали дослідження становлять основу наукової доповіді. Текст наукової доповіді – це особливий жанр писемного мовлення. Специфіка його зумовлена тим, що доповідь – це різновид усного мовлення, отже, складаючи текст, треба врахувати, що сприйняття на слух має свої особливості. Текст повинен чітко ділитися на частини, що відбивають логіку міркувань автора. Речення мають бути прості або складні за будовою з невеликою кількістю частин (не більше 2-3). Краще не зловживати дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами. Без зайвої потреби не варто ускладнювати речення однорідними членами. У текст наукової доповіді, зазвичай, не включають громіздкі переліки позицій, оскільки слухачеві важко їх утримати в пам'яті. Ілюстративний матеріал добирають з урахуванням можливостей його сприйняття. Цифрові дані, якщо це не на шкоду змісту, краще подавати не в абсолютних, а у відносних вимірах (відсотки, порівняльні величини тощо). Готуючи текст доповіді, необхідно продумати, які засоби активізації уваги аудиторії та підтримання контакту з нею можна використати.

Тези

Окремим різновидом письмових робіт є тези наукової роботи. Складаючи тези, слід визначити найважливіші положення, висновки, результати дослідження. Зважаючи на невеликий обсяг тез, ці положення сформульовані стисло, чітко і водночас повинні якомога повніше віддзеркалювати зміст. Тези можуть мати загальноприйнятну композицію – вступ, основна частина, висновок, а також складені як перелік основних положень. У тезах здебільшого відсутні ілюстративний матеріал, таблиці, цитування тощо. Між окремими положеннями не обов'язкові текстові переходи, елементи міжфразового зв'язку, але ці положення повинні передавати логіку

дослідження, хід міркувань автора. Такі вимоги зумовлені головним призначенням тез: у загальному вигляді ознайомити слухачів з авторською концепцією чи особливостями дослідження.

Структура та вимоги до оформлення тез:

1. Обсяг тез – до 5-ти сторінок при форматі сторінки А4 (297x210 мм), орієнтація – книжкова.
2. Поля: верхнє, нижнє та праве – 15 мм, лівє – 20 мм.
3. Шрифт – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, стиль – Normal.
4. Перший рядок – УДК (вирівняний зліва).
5. Другий рядок – прізвище та ініціали автора (шрифт напівжирний) курс та спеціальність, за якою навчається, науковий ступінь, вченє звання та прізвище наукового керівника (курсив, вирівняний справа).
6. Наступний абзац – назва доповіді (шрифт напівжирний всі прописні, вирівняний по центру).
7. Далі йде текст тез, вирівняний по ширині з відступом зліва 10 мм.

Зразок оформлення тез доповіді:

УДК 349.2: 331.2 (477)

*Чухрій Оксана, здобувач вищої
(фахової передвищої, (ОКР
молодшого спеціаліста)) освіти III
курсу спеціальності “Право”,
науковий керівник Прокопчук Н.Р.*

**РОЗМЕЖУВАННЯ ЗМІСТУ ТЕРМІНІВ «ЗАРОБІТНА
ПЛАТА» І «ОПЛАТА ПРАЦІ» НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ
НАУКОВИХ ПРАЦЬ ХХІ СТОЛІТТЯ**

ТЕКСТ

Список використаних джерел:

1. Андрійко О. Ф. Заробітна плата в Україні: організаційно-правові засади. Київ : Наукова думка. 2004. 230 с.

Список використаних джерел (без повторів) оформлюється в кінці тексту під назвою «Список використаних джерел:». У тексті виноски позначаються квадратними дужками із вказівкою в них порядкового номера джерела за списком та через кому – номера сторінки (сторінок), наприклад: [4, с. 89].

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ науково-дослідницької роботи

**ГАЛИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
Юридичне відділення**

Кафедра права

Науково-дослідницька робота
на тему:

**СУЧАСНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДЕННЯ, ЗМІНИ І
РОЗІРВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ**

Роботу виконала:

Притула Соломія Анатоліївна
студентка групи Пб-11

Науковий керівник:

Томчук Інна Олександрівна,
доцент кафедри права, канд.
юрид. наук

Тернопіль, 2019

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	5
1.1. Поняття цивільно-правового договору	5
1.2. Загальна характеристика нормативно-правової бази укладення, зміни та розірвання договорів у цивільному праві України	10
РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ	14
2.1. Пропозиція укласти договір (оферта)	14
2.2. Прийняття пропозиції укласти договір (акцепт)	18
2.3. Вирішення переддоговірних спорів	23
РОЗДІЛ 3. ЗМІНА ТА РОЗІРВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ	28
3.1. Поняття та підстави зміни і розірвання договору	28
3.2. Порядок і наслідки зміни та розірвання договору в цивільному праві України	35
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ЗРАЗКИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Право, 2005. 304 с.
Два автори	Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.
Три автори	Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.
Чотири автори	Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с.
Без автора	Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ : Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.
Багатотомний документ	Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.
Матеріали конференцій і з'їздів	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Словники	Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

Каталоги	Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.
Законодавчі та нормативні документи	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).
Частина книги	Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. <i>Кримінологія. Загальна та соблива частини</i> : підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.
Електронні ресурси	Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757 (дата звернення: 15.11.2017).